

Realdania

Antropologerne

Fællesskab i seniorbofællesskaber

En analyse af fællesskabets præmisser i Top-down og Bottom-up seniorbofællesskaber

Et samarbejde mellem Realdania og Antropologerne ApS, CVR-nr: 3226 1574, marts – juni 2017

OM RAPPORTEN: Fællesskab i seniorbofællesskaber**Udarbejdet af:**

Gitte Mikkelsen, Sebolelo Kirstine Laurberg Mohapelo, Marie Asminn og Pi Ammentorp fra konsulenthuset Antropologerne for Realdania.

Tak til:

Alle beboere i de fire seniorbofællesskaber, som deltog i 'Fællesskab i seniorbofællesskaber'-projektet, for at medvirke i interview med Antropologerne, for at lade os bruge billeder og citater, og for at bidrage med tanker og erfaringer omkring livet i seniorbofællesskaber.

For mere information:

Realdania

Jarmers Pl. 2

1551 København V

gzb@realdania.dk

Gustav Z. Brade, projektleder

Antropologerne ApS

CVR-nr.: 32261574

Kompagnistræde 16, 2.

1208 København K

+45 8813 2000

www.antropologerne.com

info@antropologerne.com

Alle citaterne i rapporten er fra beboere i seniorbofællesskaber og alle benævnes med alias-navne. Billeder og citater må ikke bruges af tredjepart i anden sammenhæng, ej heller i kommercielle henseender uden forhåndsgodkendelse fra Antropologerne ApS.

INDHOLD

Introduktion	4	Tre beboertyper i seniorbofællesskaber	29
Procesdesign for undersøgelsen	5	Den Sociale	30
Projektets fokus	5	Den Aktive	32
Resumé	7	Den Tryghedssøgende	34
De fire bofællesskaber	8	Idékatalog – sociale relationer	38
Fakta om stederne	9	Fysiske faciliteter	39
Seniorbofællesskabet Elleparken	10	Fysiske faciliteter: Overordnede pointer	46
Seniorbofællesskabet Højen	13	Idékatalog – fysiske faciliteter	47
Seniorbofællesskabet Toppunktet	16	Indsigter fra felten	48
Seniorbofællesskabet Sonnesgården	19	#1 Kunsten at skabe et fællesskab	50
Fællesskabet overfor lejligheden	22	#2 Fysisk nærvær og privatsfære	52
De mest markante forskelle	23	#3 Deltagelse i fællesskabet og seniorbofællesskabets fremtid	54
Tre fællesskabstyper	24	#4 Seniorbofællesskabet og dets lokalmiljø	56
Det Lystbetonede Fællesskab	26	Anbefalinger	58
Det Aktivitetsprægede Fællesskab	27		
Det Forpligtigende Fællesskab	28	<i>Potentielle videre undersøgelser</i>	66

INTRODUKTION

Formål og forløb

Introduktion

Procesdesign for undersøgelsen

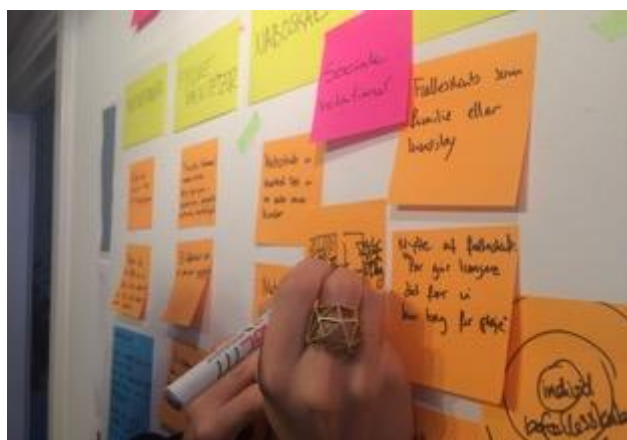
Opstartsmøde med fastsættelse af feltdesign og undersøgelsespunkter

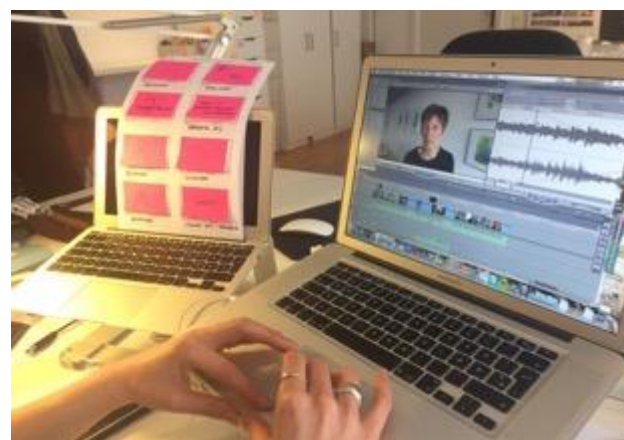
Feltbesøg i fire seniorbofællesskaber, både Bottom-up og Top-down steder

Interviews og feltøvelser med beboerne samt deltagerobservation under felt

Analyse af data fra besøg i de fire seniorbofællesskaber med identificering af indsigter og mønstre

Udarbejdelse af film med beskrivelser af udvalgte beboere

Oplæg ved vidensseminar og afleveringsmøde

Introduktion

Projektets fokus

- **Seniorbofællesskabets store betydning for ældres livskvalitet**

Med afsæt i en kvantitativ undersøgelse af Realdania, som viser indsigt i, at ældre, der bor i bofællesskaber, **udvikler positive naborelationer, oplever mindre ufrivillig ensomhed og har færre tegn på social eksklusion**, har Antropologerne udarbejdet en kvalitativ rapport, der giver indblik **indblik i seniorbofællesskabets sociale relationer og fysiske rammer**

- **Kvalitativ undersøgelse, der giver indblik i mønstre og forskellige typer af seniorbofællesskaber**

Undersøgelsen giver indblik i hvad det gode og det udfordrende ved at bo i bofællesskaber er, hvordan **sociale relationer foregår i praksis samt hvordan de fysiske omgivelser påvirker og understøtter de sociale relationer**. Derudover giver undersøgelsen indsigt i forskellene og lighederne mellem de fire seniorbofællesskaber for at identificere, hvordan fællesskabet formes af **dels seniorernes vej ind i seniorbofællesskabet, dels synergien mellem beboerne, og dels seniorbofællesskabets fysiske udformning**

- **Antropologerne skaber indsigt til udvikling af fremtidens seniorbofællesskaber**

Antropologerne har indsamlet data igennem feltarbejde og fået indsigter i, hvordan fællesskaber dannes i seniorbofællesskaber. Vi har konkret afdækket hverdagslivet i bofællesskaber og fået indsigt i, hvordan de fysiske faciliteter kan understøtte de sociale relationer på tværs af forskellige beboergrupper igennem **studier af seniorernes behov og ønsker til udformningen af fremtidens seniorbofællesskaber**.

Introduktion

Resumé – analysens hovedpointer

- **De sociale relationer er altafgørende for fællesskabet** og gør sig gældende i både det store fællesskab samt i mindre interessefællesskaber. Beboerne føler sig som del af et fællesskab, uafhængigt af antallet af fællesaktiviteter i bofællesskabet. Beboerne er glade for at bo i et seniorbofællesskab og oplever, at det **forhøjer deres livskvalitet i form af øget aktivitetsniveau og mange sociale relationer**. Der går længere tid, før de føler behov for at flytte på plejehjem og mange beboere flytter slet ikke
- Der er forskel på seniorernes motivation for indflytning, afhængigt af om **seniorbofællesskabet er Top-down, og dermed etableret af en boligforening, eller er Bottom-up, og etableret af en interessegruppe**. I Top-down seniorbofællesskaberne flytter seniorerne primært ind i seniorbofællesskabet pga de fysiske faciliteter og ikke for at indgå i et fællesskab. Hvorimod seniorerne, der flytter ind i Bottom-up seniorbofællesskaber, flytter ind for at være en del af et fællesskab. På trods af denne forskel beskriver beboerne i begge seniorbofællesskaber en følelse af fællesskab og at de fysiske rammer spiller en stor rolle for fællesskabet i praksis
- **De fysiske rammer er vigtige for, hvordan fællesskabet fungerer**. Det er vigtigt, at der **skabes sammenhænge** i seniorbofællesskabet, både i indretningen af bofællesskaberne i forhold til placeringer af fysiske faciliteter og i forhold til koblinger til lokalmiljøet. Der skal skabes **gode overgange mellem beboernes private sfære og fællesskabet**, så beboerne deltager og er med til at opretholde et fællesskab, fremfor at bofællesskabet kommer til at bestå af en række isolerede enkeltboliger. Fællesfaciliteterne skal matche behovene i forhold størrelse og funktioner. Ikke mindst skal der i de arkitektoniske udformninger tages højde for målgruppens alder og for fysiske behov i et fleksibelt format
- **Hvis seniorbofællesskaberne skal være tilgængelighed for alle, skal der fokus på at sikre diversitet**. Seniorbofællesskaberne skal være bedre til at tage imod og håndtere beboere, som ikke er udadvendte og muligvis er ensomme, og seniorbofællesskabernes fysiske indretning skal tage højde for, at nogle beboere (med tiden) har behov for hjælpemidler og plejeydelser.

DE FIRE SENIORBOFÆLLESSKABER

Præsentation af de fire cases

De fire seniorbofællesskaber

Fakta om stederne

Navn: Elleparken

Placering: Næstved

Boligtype: Alment seniorbofællesskab under Lejerbo

Byggeår: Opført 2002

Antal beboere: 26

Faciliteter: Fælleshus med tilhørende værksted, fælles terrasse, fælles grill og krolf-bane

Navn: Højen

Placering: Himmelev (nær Roskilde)

Boligtype: Privat seniorbofællesskab med ejerboliger

Byggeår: Opført 2009

Antal beboere: 47

Faciliteter: Fælleshus med musikrum, motionsrum, bibliotek, fælles køkken, fælles gæsteværelse og depot, fælleshave og fælles terrasse

Navn: Toppunktet

Placering: Farum Midtpunkt

Boligtype: Alment seniorbofællesskab under KAB

Byggeår: Opført 2014

Antal beboere: 21

Faciliteter: Fællesstue, fælleskøkken, hobbyværksted, fælles terrasse, fælles depoter og nicher på fællesgang

Navn: Sonnesgården

Placering: Århus C

Boligtype: 71 medejerboliger og 24 lejeboliger under Brabrand Boligforening

Byggeår: Opført 2003

Antal beboere: 130

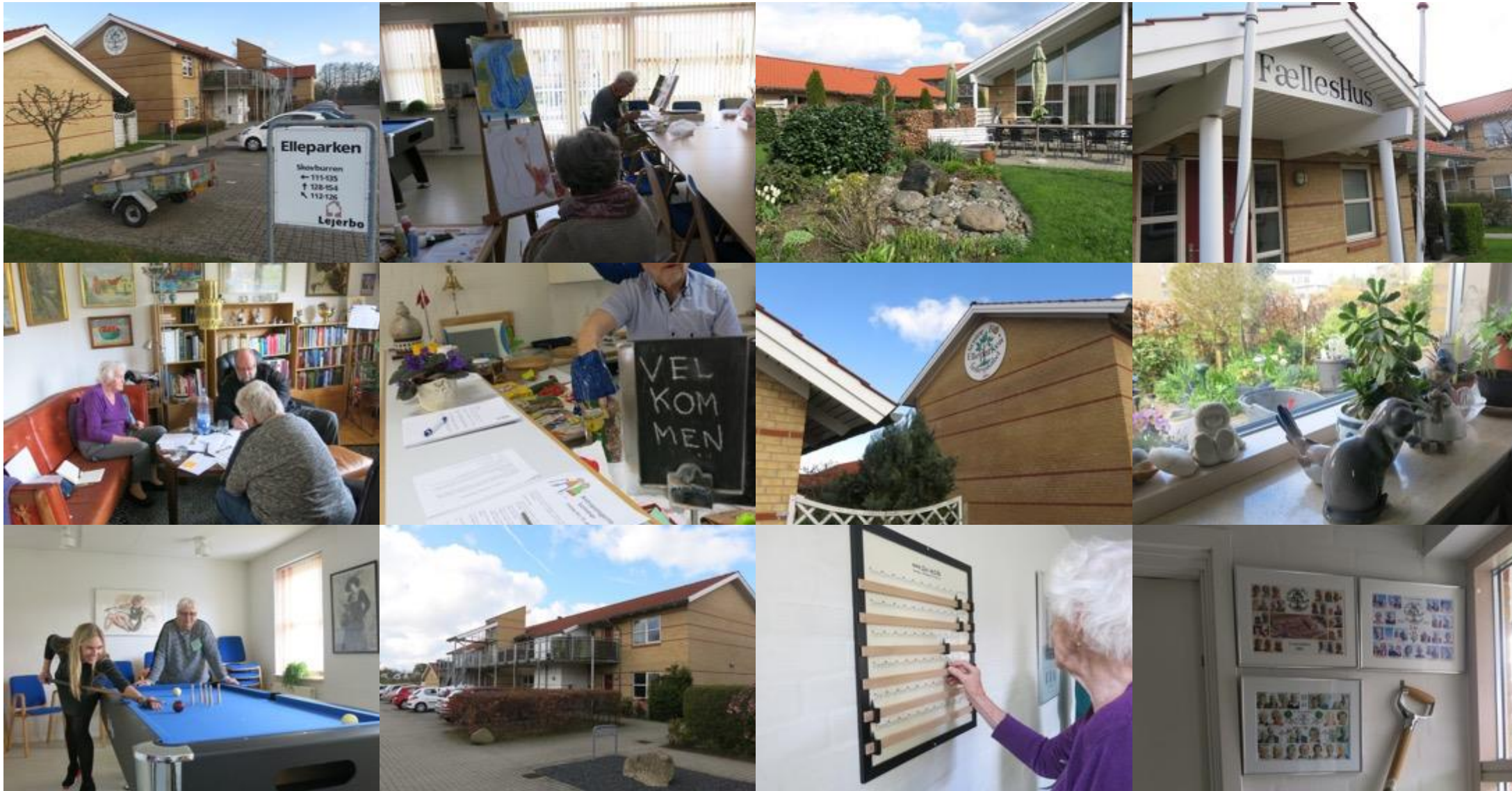
Faciliteter: gæsteværelser, køkken, café, motionsrum, billardbord, bibliotek, petanquebane, udendørs tagterrace og have

Seniorbofællesskabet Elleparken

Seniorbofællesskabet Elleparken

Mange af de oprindelige beboere bor fortsat i seniorbofællesskabet

Seniorbofællesskabet Elleparken

Elleparken bestemmer selv, hvem der skal flytte ind

- 20 almene lejeboliger fordelt mellem etplans-rækkehuse og lejligheder
- 26 beboere: 17 kvinder og 9 mænd
- 14 enlige og 6 par
- Gennemsnitsalder: fra 67 til 92 år
- Alle beboerne er folkepensionister
- Varierende boligstørrelser fra 70 – 93 m².

Grundlagt af en studiegruppe

Forud for byggeriet blev der stiftet en gruppe, som grundlagde bofællesskabet og dets reglement. Mange af de nuværende beboere var del af den oprindelige gruppe.

Anvisningsret til alle boliger

Beboerne har anvisningsret til alle boliger i seniorbofællesskabet. Dette betyder, at det er beboerne selv, der vælger deres nye naboer – og ikke Lejerbo.

Aldersbegrænsning for nye

Elleparkens beboere har besluttet, at nye beboere ved indflytning skal være mellem 50-70 år, at man skal være i stand til at bidrage med noget til fællesskabet og være mobil.

Bofællesskabet Højen

Seniorbofællesskabet Højen

Højen er et seniorbofællesskab med mange vedtægter og udvalg

Seniorbofællesskabet Højen

Et seniorbofællesskab med de æstetiske rammer i fokus

- 26 et-plansrækkehuse med 3-4 værelser
- 47 beboere: 25 kvinder og 22 mænd
- 5 enlige og 21 par
- Aldersspænd: Fra 53 til 82 år
- Varierende boligstørrelser: 104 – 126 m².

Startet af en gruppe venner
Idéen til seniorbofællesskabet opstod blandt en gruppe venner, hvorefter der i 2004 blev stiftet en byggeforening og annonceret om bofællesskabet i Politiken.

Stort centralt fælleshus
Beboerne mødes i fælleshuset til tre faste ugentlige fællesspisninger. Fælleshuset rummer også bibliotek, værksted, gæsteværelser, musiklokale, fitnessrum og storkøkken.

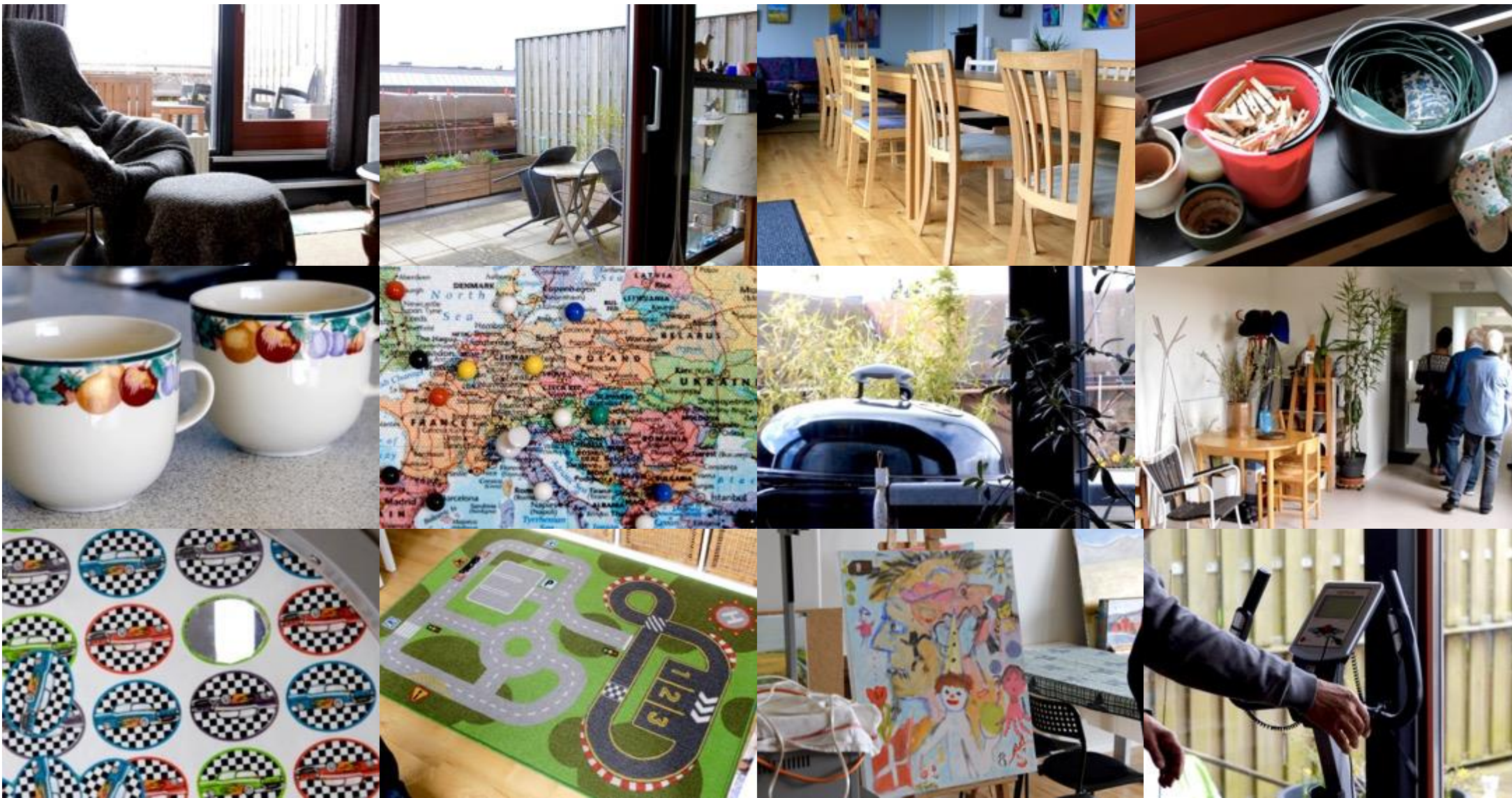
Særlig arkitektur og regler
For at vedligeholde de arkitektoniske tanker er der nedfældet regler for beplantning og hegn mellem husene.

Seniorbofællesskabet Toppunktet

Seniorbofællesskabet Toppunktet

Et seniorbofællesskab, der sætter pris på et fleksibelt fællesskab

Seniorbofællesskabet Toppunktet

Et seniorbofællesskab som prioriterer privatlivet

- 17 almene lejeboliger, fem tre-værelses og 12 to-værelses
- 21 beboere: 15 kvinder og 6 mænd
- 13 enlige og 4 par
- Alle beboerne er folkepensionister, på nær én
- Aldersspænd: Fra 64 til 91 år
- Varierende boligstørrelser: 60 – 79 m².

D. 5., 15. og 25.

Toppunktet har ikke mange faste fællesaktiviteter, men der er fællesspisning tre gange om måneden. Her medbringer beboerne selv deres mad, og det er svingende hvor mange der deltager.

Et vindue i hver dør

Hver lejlighed har et rundt vindue, der vender ud mod gangen, som giver lys i køkkenet. Vinduerne er dog oftest dekorerede med billeder, persienner eller print, så andre ikke kan kigge ind.

Nicher på gangen

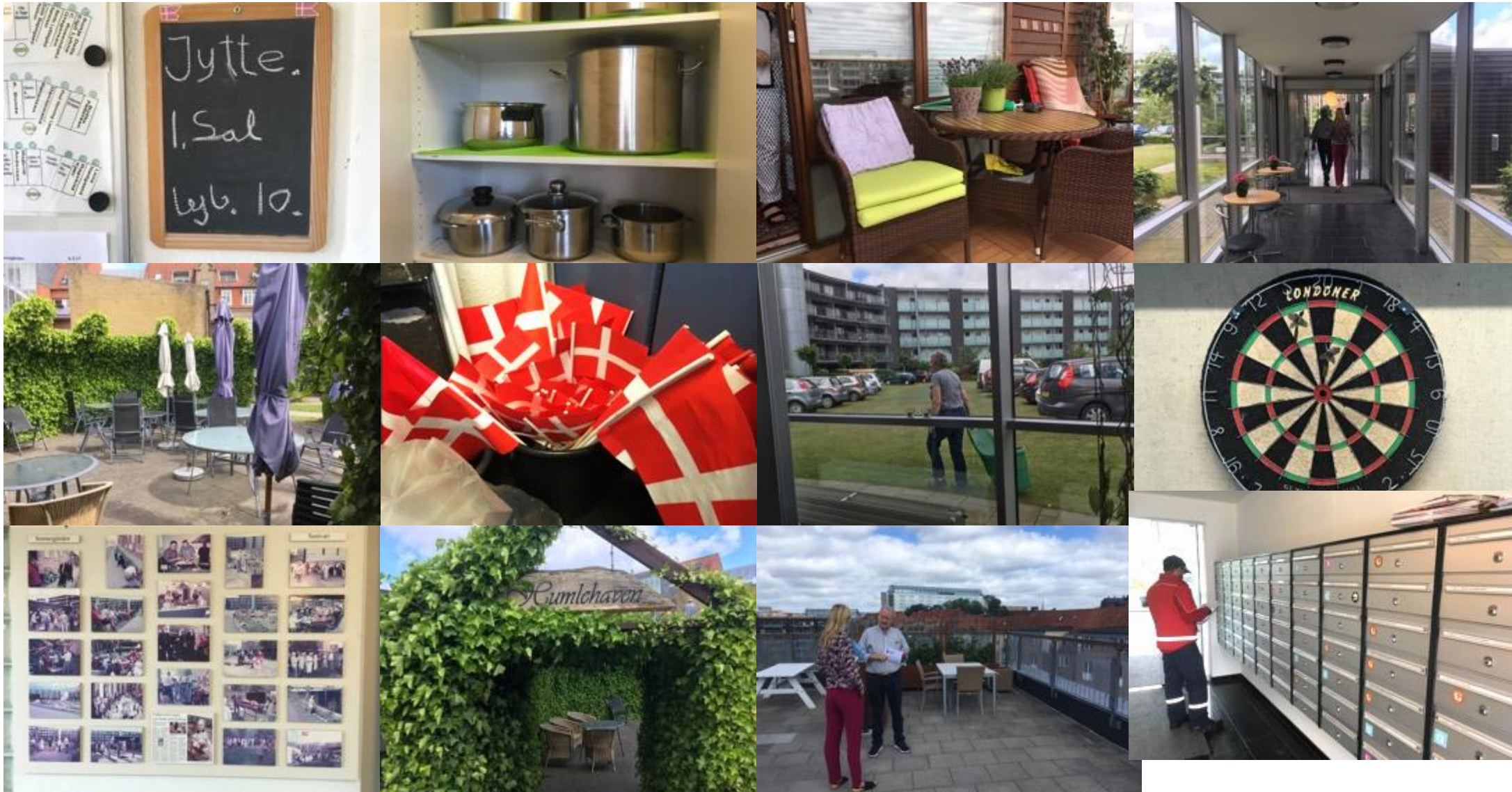
Der er ni nicher ned langs den lange fællesgang. Beboerne har selv indrettet nicherne med møbler, kunst og bøger, som de frit kan låne af hinanden. Om sommeren er det ofte her, man mødes.

Seniorbofællesskabet Sonnesgården

Seniorbofællesskabet Sonnesgården

Et seniorbofællesskab med en god balance mellem fælles og privat

Seniorbofællesskabet Sonnesgården Et seniorbofællesskab med mange beboere og frivillig deltagelse

- 71 medejerboliger og 24 lejeboliger
- 130 beboere
- Alle beboerne er folkepensionister
- Aldersspænd: Fra 66 til 93 år
- Varierende boligstørrelser: 69 – 111 m².

En café med naturligt flow
Fællescaféen, brevkasserne, opslagstavlen og fælleskøkkenet udgør indgangen til seniorbofællesskabet. Lokalet har på den måde et naturligt flow af mennesker.

Tilmelding

Arrangementer planlægges for det meste af Pensionistudvalget og slås op på fællestavlen, hvor beboerne kan melde sig til. Herudover er der faste traditioner med højtider.

Der skal lås på

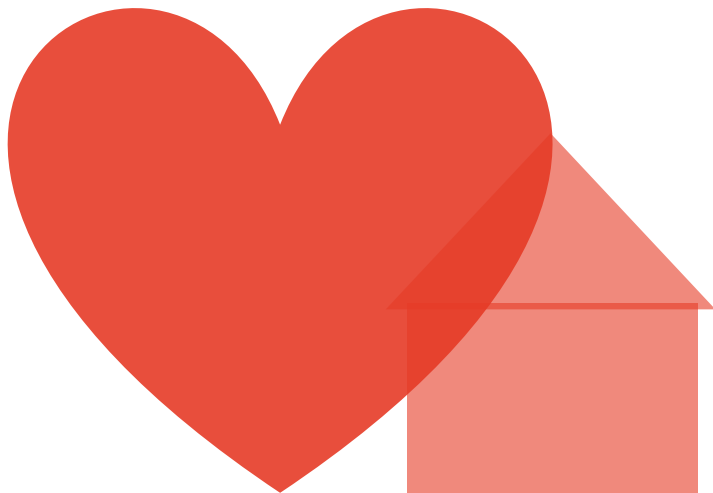
Det har været nødvendigt at sætte lås på flere af seniorbofællesskabets fællesskabe, da der tidligere har været problemer med, at beboere tog fra skabene.

De fire seniorbofællesskaber

Fællesskab versus bolig som motivationsfaktor

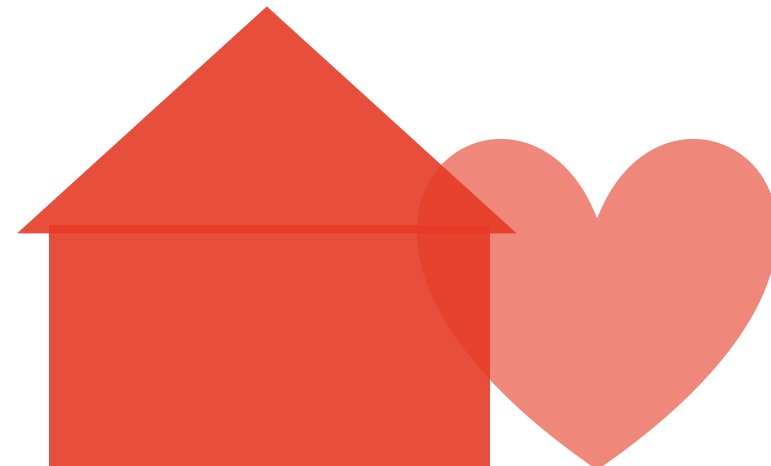
Bottom-up etablerede seniorbofællesskaber er betegnelsen for steder, hvor en interessegruppe går sammen om at opbygge et seniorbofællesskab. Top-down er, når seniorbofællesskabet er bygget af en boligforening, hvor beboerne engageres og flytter ind efter endt byggeri. Følgende kan defineres som senioren's motivation for at flytte i de to seniorbofællesskabsformer:

Det "emotionelle" Bottom-up seniorbofællesskab

Beboerne motiveres primært til at flytte i seniorbofællesskab for at **skabe og indgå i et fællesskab med hinanden** og sekundært af at få en ny bolig. Interessegruppen, der har etableret og fulgt byggeriet fra start har et stort ejerskab og har fuld bestemmelse over hvem, der skal flytte ind i seniorbofællesskabet. Her rekrutteres typisk ud fra, at de øvrige beboere skal "passe ind" i visionen for fællesskabet.

Det "rationelle" Top-down seniorbofællesskab

Beboerne flytter først og fremmest ind i seniorbofællesskabet for at få en bolig, der passer til den nye æra i deres liv. **Boligens fysiske faciliteter – både i det private og fælles – spiller derfor den primære rolle.** Mange omfavner dog fællesskabet, når de er flyttet ind og fællesskabet bliver dermed en central faktor for at blive boende i og bidrage til seniorbofællesskabet.

De fire seniorbofællesskaber

De mest markante forskelle mellem Top-down og Bottom-up

- Beboerne i Bottom-up seniorbofællesskaberne flytter ind for **at indgå i et fællesskab**, hvorimod beboerne i Top-down seniorbofællesskaberne flytter ind, fordi de **ønsker at flytte i noget nyt**. Dette ændrer dog ikke på, at beboerne i begge typer af seniorbofællesskaber oplever, at fællesskabet er det vigtigste, når de bor der. **Flere i top-down fællesskaberne beskriver blot, at det er vanskeligt at forestille sig fællesskabet forud for indflytning**
- Beboerne i Top-down seniorbofællesskaberne skal **opnå en følelse af ejerskab over seniorbofællesskabet** efter de er flyttet ind, modsat beboerne i Bottom-up seniorbofællesskaberne, der har været **i tæt kontakt igennem byggeprocessen** og som derfor føler fællesskab og ejerskab over seniorbofællesskabet allerede inden indflytning.
- Beboerne i Bottom-up seniorbofællesskaberne har anvisningsretten og oplever, at det har **stor betydning for fællesskabet**, at de selv beslutter, hvem, der flytter ind. Beboerne i Top-down seniorbofællesskaberne har ingen medbestemmelse i hvem, der flytter ind - **de føler dog ikke, at det er vigtigt for dem at have det**, eller at det har nogen betydning for fællesskabet, at det er "tilfældige" mennesker, der flytter ind.
- Til forskel fra Bottom-up seniorbofællesskaberne, der er selvkørende, er Top-down seniorbofællesskaberne **ifortsat kontakt med den boligforening, som har opført seniorbofællesskabet**. Seniorbofællesskabet diskuterer budget og renoveringer med boligforeningen, og det er **boligforeningen, der beslutter, om der må anvendes penge** fra hensættelseskontoen til reparationer eller renoveringer

TRE FÆLLESSKABSTYPER

Det Lystbetonede, Det Aktivitetsprægede og Det Forpligtende Fællesskab

Tre typer fællesskaber

En introduktion til de tre fællesskabstyper

På baggrund af feltbesøg i fire eksisterende seniorbofællesskaber beskrives her tre fællesskabstyper, som giver en forståelse af de sociale relationer i det enkelte seniorbofællesskab. Fællesskabstyperne bygger på indsigter indsamlet på tværs af de fire seniorbofællesskaber og skal derfor ikke betragtes som direkte beskrivelser af de enkelte bofællesskaber, men i stedet som overordnede typer af fællesskaber.

De tre fællesskabstyper overlapper hinanden, og fællesskabet i det enkelte seniorbofællesskab kan være mere eller mindre af de forskellige typer, afhængigt af den konkrete situation og sammensætningen af beboere. Fælles for fællesskabstyperne gælder det, at beboerne samles og deltager i aktiviteter og møder i fællesarealerne.

Tre typer fællesskaber

I Det Lystbetonede Fællesskab opstår fællesskabet i spontane situationer

"Vi er alle ret aktive og laver meget ved siden af fællesskabet. Jeg synes det er vigtigt, at vi har mulighed for at være fleksible med vores tid."

Toke, 64 år, 8 år i seniorbofællesskab

Definition af det Lystbetonede Fællesskab

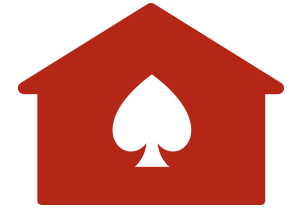
Det Lystbetonede Fællesskab er i høj grad præget af *de spontane situationer og aktiviteter*, som opstår mellem beboerne. Der er aftalt fællesspisninger og fællesmøder, men der er ikke mødepligt til fællesaktiviteterne. I stedet kontakter beboerne hinanden, hvis de har forslag til koncerter, teaterture og andre aktiviteter, som de har lyst til at invitere de andre med til.

Fællesaktiviteter i bofællesskabet:

- Da beboerne har mange interesser og relationer uden for seniorbofællesskabet, er de interne forpligtelser og opgaver begrænset. Derfor vælger beboerne *frivilligt*, om de ønsker at deltage i aktiviteter som rengøring af fællesrum, madlavning og udflugter.

Den fysiske ramme for fællesskabet:

- Naborelationen er vigtig for beboerne, men beboerne værner også om *deres privatliv og private relationer*. Bofællesskabet har derfor fælleshus, men hver bolig har en privat terrasse, som er afskærmet med hegn.
- Det fælles hobbyrum samt aktivitetsrum har én eller to "sociale dage" som er skemalagte, og ellers står rummet til fri afbenyttelse alle andre dage, så beboerne bruge rummet, når de ønsker.

Tre typer fællesskaber

Fællesskabet opbygges og styrkes igennem de daglige aktiviteter

"De unge, som flytter ind her, går utroligt meget glip af fællesskabet, for det hele ligger i arbejdstiden."

Preben, 71 år, 6 år i seniorbofællesskab

Definition af Det Aktivitetsprægede Fællesskab

I Det Aktivitetsprægede Fællesskab er *de faste daglige fællesaktiviteter* det bærende element. Her deltager beboerne i aktiviteter som fx kortspil, maleværksted, gåture og billard, hvor der også er plads til at få en snak og drikke en kop kaffe sammen. Selvom alle har mulighed for at deltage i aktiviteterne, opstår der hurtigt faste grupper omkring de forskellige aktiviteter.

Fællesaktiviteter i bofællesskabet:

- Naborelationen i bofællesskabet opretholdes ved, at beboerne i deres dagligdag *bruger tid sammen* gennem uformelt og socialt samvær. Typisk vil der være faste fællesspisninger, aktiviteter, obligatoriske madhold og fællesudflugter. Dagligdagen i bofællesskabet er struktureret, så beboerne er forpligtigede til at komme hinanden ved socialt og *indgå aktivt i at opretholde naborelationen*.

Den fysiske ramme for fællesskabet:

- Alle boligerne vender typisk ind imod fælleshuset, og har samtidig private udearealer, som vender væk fra bofællesskabets midte. På den måde kan beboerne både følge med i livets gang i bofællesskabet, men har samtidig mulighed for privatliv.

Tre typer fællesskaber

I Det Forpligtende Fællesskab er forpligtelser en måde at bidrage til noget større

"Det kollektive lever op til forventningerne – vi vender tingene på møder og udformer regler. Vi har udviklet formålsparagraffer og fysiske krav, særligt til haver og hække omkring åbenhed mellem husene."

Carsten, 69 år, 8 år i seniorbofællesskab

Definition af Det Forpligtende Fællesskab

I Det Forpligtende Fællesskab er beboerne opmærksomme på det ansvar og de opgaver, som er en stor del af fællesskabet. Beboerne deltager i udvalg og arbejdsgrupper, og har faste aftaler omkring madhold og havearbejde på fællesarealerne. *Regler og formålsparagraffer er med til at styrke fællesskabet, da man ved at deltage vedkender sig og udøver de fælles værdier.*

Fællesaktiviteter i bofællesskabet:

- Det forventes, at man ønsker at deltage i fællesaktiviteter og arbejdsdage, da dette er *en stor del af bofællesskabets identitet*
- Udover aktiviteter for alle beboere, er beboerne også aktive i mindre grupper og udvalg, som består af *faste medlemmer*.
- Beboerne har stor opmærksomhed på hvordan de kan hjælpe og *støtte hinanden i svære situationer*, fx ved at oprette vågetjeneste og naboværn

Den fysiske ramme for fællesskabet:

- Åbenheden i ejendommenes udformning betyder, at beboerne let kan se og vinke til hinanden, når de bevæger sig rundt i området omkring seniorbofællesskabet.

TRE BEBOERTYPER I SENIORBOFÆLLESSKABER

Motivationer, udfordringer og styrker ved at indgå i et seniorbofællesskab

Tre typer af fællesskaber

Vi har interviewet i alt 56 beboere i seniorbofællesskaberne i alderen 53-91 år

Tre typer af beboere i seniorbofællesskaber

En introduktion til tre beboertyper i seniorbofællesskaber

På baggrund enkelt- og gruppeinterviews med 43 nuværende beboere i seniorbofællesskaber, beskrives her tre beboertyper, som findes i de eksisterende seniorbofællesskaber. Beboertyperne tager lige som fællesskabstyperne ikke udgangspunkt i enkeltpersoner, men giver en forståelse af den mangfoldighed af mennesker, som udgør et seniorbofællesskab.

For hver type beskrives motivationen for at indgå i et seniorbofællesskab, beboertypens rolle i seniorbofællesskabet, hvordan fællesskabet øger beboerens livskvalitet, samt de styrker og udfordringer hver beboertype har ved at indgå i et fællesskab med andre seniorer. Selvom de tre beboertyper har forskellige motivationer for at indgå i et bofællesskab, oplever de alle at fællesskabet øger deres livskvalitet og at samværet med andre seniorer giver værdi i hverdagen.

Tre typer af beboere i seniorbofællesskaber

Den Sociale beboer motiveres af samværet med andre

"Motivationen var sammenholdet. At der var nogen omkring os, for vi havde boet i et sommerhus i 8 år. Så det sociale med andre mennesker."

Jytte, 78 år, 15 år i seniorbofællesskab

Motivation for at bo i seniorbofællesskab

Den Sociale har et ønske om at *have liv og andre mennesker omkring sig*. Derfor udvælges et seniorbofællesskab, hvor sociale aktiviteter er i højsædet, og hvor der er mulighed for at indgå i mange forskellige sociale konstellationer og grupper.

Den Sociales rolle i seniorbofællesskabet:

- Igangsætter og planlægger arrangementer/sammenkomster
- Deltager i alle fællesarrangementer og faste ugentlige aktiviteter.

Livskvalitet forbundet med naboskab og fællesskab

For Den Sociale handler det gode naboskab om at møde andre mennesker i dagligdagen, at man hilser på hinanden og er opmærksomme på hinanden.

Styrken ved at deltage i et fællesskab:

- Den Sociale er god til at bidrage og opmuntre til socialt engagement, og agerer tovholder på fællesaktiviteter.

Udfordringen ved at deltage i et fællesskab:

- Det lystbetonede fællesskab opleves som ustruktureret og ikke socialt nok, og Den Sociale kan have svært ved at forstå, hvorfor andre beboere ikke deltager i alle aktiviteter i samme grad som dem selv.

Tre typer af beboere i seniorbofællesskaber

Den Sociale nyder de tilfældige møder

"Sammenholdet er det særlige her – nogle gange kan det tage en halv time at gå ned med skraldet, fordi man møder folk."

Kirsten, 75 år, 15 år i bofællesskab

"Jeg forsøgte at komme ud og vandre før med mine venner, men det lykkedes ikke. Men så flyttede jeg ind her og fandt nogle andre at vandre med."

Carsten, 70 år, 2 år i bofællesskab

Postkassen og tørrestativet er et uformelt mødested

De tilfældige møder, hvor man får en snak med sine naboer over hækken er med til at give Den Sociale en oplevelse af, at de er del af et større fællesskab. Her får man mulighed for at snakke om løst og fast med sine naboer.

Tre typer af beboere i seniorbofællesskaber

Igennem deltagelse i aktiviteter oplever den Aktive en styrkelse af samhørigheden

”Det giver en masse energi, når folk skriver ud, om folk vil med på cykeltur – det giver et resonansrum.”

Ulrik, 66, 3 år i seniorbofællesskab

Motivation for at bo i seniorbofællesskab

Den Aktives motivation er centreret omkring at dyrke sine interesser og få nye sammen med andre. Derfor er det vigtigt, at bofællesskabet rummer de rette faciliteter til at kunne dyrke interesser.

Den Aktives rolle i seniorbofællesskabet:

- Deltager gerne i praktiske aktiviteter i bofællesskabet
- Er del af interessefællesskaber, hvor interesser dyrkes sammen med en mindre gruppe af beboere.

Livskvalitet forbundet med naboskab og fællesskab

Seniorbofællesskabets mange beboere giver den Aktive mulighed for at møde ligesindede mennesker, som deler de samme interesser. Igennem aktiviteterne styrkes de sociale bånd mellem beboerne.

Styrken ved at deltage i et fællesskab:

- Den Aktive kan med sin energi inspirere andre beboere til at dyrke en hobby eller deltage i sportsaktiviteter.

Udfordringen ved at deltage i et fællesskab:

- Den Aktive stiller krav til, at der på bofællesskabets arealer er plads og rum til at kunne dyrke aktiviteter.

Tre typer af beboere i seniorbofællesskaber

Den Aktive søger interessefællesskaber

"Man kan sgu godt få en hobby efter man bliver 60. Før i tiden havde jeg ingen tid til at spille. I dag er jeg del af tre bands og vi øver fire gange om ugen"

Toge, 64 år, 8 år i bofællesskab

"Jeg synes det kunne været en god tradition at tænde for grillen og servere varme pølser i sneen, så det fik vi stablet på benene. Nu har det da kørt de sidste 10 år!"

Hans, 71 år, 13 år i bofællesskab

Musikrummet giver mulighed for at dyrke fælles passioner

I et musikrum, med faste øvetider, kan Den Aktive beboer få lov til at dykke ned i sine interesser sammen med andre beboere, der deler den samme passion – uden at blive forstyrret af andre beboere, som også ønsker at bruge faciliteterne.

Tre typer af beboere i seniorbofællesskaber

Den Tryghedssøgende har behov for at vide, at andre holder øje

”Det sociale. Og så en tryghed i, at man kan få hjælp hos naboerne.”

Poul, 80 år, 15 år i seniorbofællesskab

Motivation for at bo i seniorbofællesskab

Den Tryghedssøgende søger mod bofællesskaber for at få en hverdag med mennesker omkring sig. Derfor handler det ikke nødvendigvis om at deltage i en masse aktiviteter, men om den sociale og praktiske sikkerhed, som et bofællesskab kan tilbyde.

Den Tryghedssøgendes rolle i seniorbofællesskabet:

- Deltager gerne i fællesaktiviteter, men er ikke den første til at starte og finde på arrangementer
- Er åben for at søge praktisk hjælp hos de andre beboere.

Livskvalitet forbundet med naboskab og fællesskab

Fællesskabet giver den Tryghedssøgende en følelse af, at være i en relation med andre mennesker, hvilket giver tryghed i denne beboertypes hverdag.

Styrken ved at deltage i et fællesskab:

- Da den Tryghedssøgende søger hjælp hos de andre, er denne rolle med til at danne et fællesskab i bofællesskabet, da de øvrige beboere oplever velbehag ved at kunne hjælpe

Udfordringen ved at deltage i et fællesskab:

- Den Tryghedssøgende har behov for at blive aktiveret, da de ikke selv er opsøgende i samme grad som de øvrige typer.

Tre typer af beboere i seniorbofællesskaber

Behov for samvær, men også behov for at kunne være alene

"Jeg vil gerne være sammen med nogen, men jeg vil også gerne være fri. Det er fint at spise sammen, men jeg vil ikke spise sammen hver dag."

Noomi, 84 år, 8 år i seniorbofællesskab

"Der er nogen, som aldrig er med til arrangementerne, men det skal man have respekt for, syntes jeg"

Johan, 65 år, 4 år i seniorbofællesskab

Tilvalg og fravalg af samvær

For nogle Tryghedssøgende er det vigtigt at kunne til- og fravælge samværet med de andre beboere. Derfor kan det virke overrumplende på den Tryghedssøgende, hvis seniorbofællesskabet stiller store krav til aktiv deltagelse og dagligt samvær.

Fællesskaber og beboertyper: Sociale relationer, lokalmiljø og fællesskab

Idékatalog baseret på beboernes ønsker

Et udvalg eller en gruppe, der planlægger ture til eksempelvis museer, forelæsninger, rejser eller aktivitetsdage.

Faste traditioner som fx Sankt Hans aften, julefrokoster, påskefrokost og sommerfester.

Sociale arrangementer med livsnyderi i fokus, fx gourmetoplevelser med en pop-up restaurant på stedet eller vinsmagningsaftener.

Beboerne kan arrangere markeder, hvor de sælger ud af møbler fra den tidligere ejendom, kunst de laver i bofællesskabet osv

Etablér fælles arbejdsdage, hvor man fx maler fællesarealer og ordner haven – hermed både sikrer drift og er social

Bofællesskaberne kan løbende arrangere oplæg om fx ensomhed, socialt samvær, komplikationer ved alderdom som vejledning og inspiration.

Udefrakommende eksperter, der kan sparre med bestyrelsen og give input til nye tiltag eller renoveringer.

"Børnebørn-dage", hvor beboerne samles på tværs med deres familier til socialt samvær – også for dem uden børnebørn selv.

Man kan oprette en aftale mellem lokale kunstnere, kan fælleshuset udstille lokal kunst og facilitere eventuelt videresalg.

Bofællesskaberne kan udnævne en tryghedsambassadør, som har fokus på at alle beboerne trives og er en del af fællesskabet.

Fællesarrangementer med omkringliggende plejehjem, børneinstitutioner osv

Hvis bofællesskaberne faciliterer kontakten mellem eksempelvis bofællesskabet og et plejehjem, kan beboerne blive en ressource for lokalmiljøet.

FYSISKE FACILITETER

Behov, udfordringer og ønsker til de fysiske faciliteter og deres betydning for det sociale liv i seniorfællesskabet

Fysiske faciliteter

De fysiske faciliteter skal imødekomme fællesskabets behov

Et fælleshus danner rammen om fællesskabet
De besøgte seniorbofællesskaber har alle et fælleshus, hvor beboerne kan spise sammen, holde møder og have andre aktiviteter. Fælleshuset danner rammen for det store fællesskab, men kan til tider være for låst i sin funktion ved enten at være for lille eller ufleksibelt indrettet.

Rum til at dyrke aktiviteter og interesser
Et værksted, hobbyrum eller motionsrum giver beboerne mulighed for at dyrke deres interesser sammen. Det styrker de sociale relationer i mindre interessefællesskaber og giver mulighed for at skabe dybere relationer i rum, der imødekommer det mindre fællesskabs behov.

Fællesfaciliteter som del af den private bolig
Fælles vaskerum, opholdsrum og gæsteværelser frigiver plads i de private boliger, som ofte er små i seniorbofællesskaber. Det betyder, at beboerne får flere funktioner tilgængelige og at fællesrummene kan styrke følelsen af et aktivt fællesskab.

Fælles uderum forlænger boligen
Fælles udearealer som fx en (overdækket) terrasse, køkkenhave, foldboldbane eller petanquebane giver beboerne mulighed for at mødes i større og mindre fællesskab i nye sammenhænge. Her kan beboerne mødes spontant eller benytte den ekstra plads til fællesarrangementer af større skala.

Fysiske faciliteter

Centralt placerede fællesrum giver mulighed for spontant samvær

"Jeg tror ikke, det gør noget, at vi ikke kender hinanden, inden vi flytter ind. Fællesskabet opstår ud fra den måde, som vi krydser hinandens veje på. I fælleshuset, ved postkasserne osv"

Clara, 66 år, 5 år i seniorbofællesskab

"Det er rigtig hyggeligt at gå forbi fælleshuset og se, at der sidder nogen i sofaerne og bruger huset. Så får man lyst til at stikke hovedet ind"

Ulrik, 66 år, 3 år i seniorbofællesskab

Det inviterer til fællesskab, når man kan se, at fællesfaciliteterne bliver brugt

I et af seniorbofællesskaberne kan man se ind i fælleshusets sofaområde udefra. Så kan forbipasserende slå vejen forbi fælleshuset, hvis de ønsker selskab med de andre. I et andet af de besøgte seniorbofællesskaber er fællesarealerne placeret i den ene ende af bofællesskabet. Derfor kommer beboerne ikke naturligt forbi. Dette betyder, at fællesrummet ofte står tomt, medmindre der er planlagte møder og arrangementer. Én hovedindgang skaber også et godt flow, hvor alle benytter samme vej ind og nu og naturligt krydser veje.

Fysiske faciliteter

Beboerne skal kunne mødes i og bruge udearealerne

"Arkitekterne ville gerne anlægge grusstier mellem husene, men det fik ergoterapeuten heldigvis forpurret. Bofællesskabet skal jo designes til os – også når vi bliver ældre."

Toke, 64 år, 7 år i seniorbofællesskab

"Det virker som om arkitekten har tænkt mere på æstetik end på at skabe mødesteder. Vi skal jo også kunne komme rundt og møde hinanden, når vi sidder i kørestol eller går med rollator."

Lis, 64 år, 3 år i seniorbofællesskab

Behov for mødesteder mellem husene

Beboerne savner mulighed for at slå sig ned på en bænk, når de bevæger sig rundt i bofællesskabets arealer. Derfor skal der være små lommer med bænke eller stole, hvor beboerne kan tage et hvil, nyde solen eller få sig en snak, når de tilfældigt støder på hinanden. Med alderen vil beboernes bevægelse blive begrænset og der vil derfor opstå et behov for at kunne tage et hvil.

Fysiske faciliteter

Der skal være rum og plads til, at flere aktiviteter kan foregå samtidigt

"Jeg synes, at det er rigtig vigtigt, at der er afsat arealer til fællesskabets brug. Jeg har oplevet bofællesskaber, hvor det er private bygherrer, der står for det, og det eneste, der er tilfælles, er en stue. Det er latterligt!"

Toke, 64 år, 7 år i seniorbofællesskab

"Caféen er hjertet af bofællesskabet"

Clara, 65 år, 5 år i seniorbofællesskab

Maleværksted optager fælleshuset

Når et seniorbofællesskab kun har et enkelt eller meget få fællesarealer til rådighed sætter det en begrænsning for, hvor mange forskellige aktiviteter, der kan foregå i bofællesskabet. Derfor skal fælleshuset være af en størrelse, som tillader, at der kan foregå flere aktiviteter samtidigt.

Fysiske faciliteter

Bofællesskabets indretning skal tage højde for, at beboerne bliver ældre

Indretning tager ikke højde for de ældres fysik

Seniorbofællesskabernes indretning er i flere sammenhænge en udfordring i forhold til, at beboerne fysisk enten har eller vil få særlige behov til rammerne. Selvom boligerne typisk er indrettet med brede døre og uden dørtrin, er der ikke tænkt langsigtet i forhold til, at der kan være flere ældre med gangbesvær eller som kan få behov for hjælpemidler.

Fysiske faciliteter

Der skal etableres rammer med frihed til at skabe indhold

"Der er en stemning af, at der skal ske noget og mange vil gerne være med til at skabe noget unikt sammen."

Jytte, 67, 13 år i seniorbofællesskab

"Lokalet stod tomt da vi flyttede ind. Så gik Afdelingsbestyrelsen og Pensionistforeningen sammen om at samle bud på, hvad der skulle være."

Troels, 61, 4 år i seniorbofællesskab

Beboerne oplever at der findes værdi i at beboerne kan skabe noget sammen. Det giver energi til fællesskabet at beboerne kan arbejde sammen om at etablere udvalg, diskutere indretning af lokalerne og finde ud af hvordan faciliteterne skal betales. Hvis der allerede ved indflytning findes lokaler som står tomme, kan beboerne sammen finde ud af, hvordan disse skal indrettes færdigt og benyttes.

Fysiske faciliteter: Overordnede pointer

De fysiske faciliteter i bofællesskabet skal kunne rumme beboernes forskelligheder

- Åbne fællesarealer og opholdsområder giver mulighed for **spontane og uformelle møder** og samvær i hverdagen, hvilket styrker det uformelle fællesskab
- Fællesarealerne skal have plads til - i indretning såvel som skala - at **alle beboere og eventuelle gæster kan samles**, fx i forbindelse med fællesspisninger, fester, fødselsdage mm.
- **Forskelligartede fællesarealer** skal give beboerne mulighed for at dyrke forskellige aktiviteter og interesser samtidigt
- Bofællesskabets indretning skal tage højde for, at beboerne har – og med årene får - **særlige behov** i forhold til akustik, mobilitet og plads til hjælpemidler
- Bofællesskaberne skal have lokaler eller udearealer, som er fleksible i forhold til brug, så **beboerne får mulighed for selv at skabe noget sammen**. Det vil kræve, at beboerne har interesse og evner til at skabe indhold, alternativt kan udefrakommende – boligforeningen eller fageksperter som fx en gartner eller interiørdesigner - bistå med opgaven.

Fysiske faciliteter: Rumdesign, placering og samarbejder

Idékatalog baseret på beboernes ønsker

Uformelle mødesteder i form af gangarealer, trapper svalegange, hvor man både kan opholde sig, passere og socialisere efter lyst

Udearealerne kan have en fælles terrasse og et stort grillområde, hvor beboerne kan samles til fællesspisning udenfor. Gerne overdækket, så det kan bruges hele året.

Udearealerne bør rumme faciliteter, der giver beboerne mulighed for at lave aktiviteter sammen, fx krolfbaner, fodboldmål og bordtennisborde.

Et fleksibelt hobbyrum, hvor der er plads til mange forskellige interesser. Eventuelt skal væggene kunne flyttes rundt, som i et flexrum.

Med en hjemmebiograf kan beboerne samles til filmaftener eller om store sportskampe.

Hvis eksempelvis vaskerummet indrettes som en "social lomme" bliver det sociale fællesskab inkorporeret i beboernes dagligdagen i seniorbofællesskabet.

Gæsteværelser der kan lejes og som forlænger boliger, når der er et særligt behov ved fx besøg af familie og venner

Et orangeri giver beboerne muligheden for at nyde solen, selv i de kolde måneder.

Et rum med alle postkasserne samlet og en opslagstavle, hvor der kan opstå spontane møder og samvær i beboernes hverdag.

Ufleksible boliger, hvor vægge kan flyttes og gulve males, giver en øget følelse af at sætte eget præg på private rammer

Hvis seniorbofællesskaberne indrettes til gangstativer, kørestoler og anden gangbesvær, forlænges beboernes mulighed for at blive boende.

Med et stort fælleshus kan beboerne arrangere fester for både seniorbofællesskabet og deres familie og venner, så relationerne ikke behøver at være adskilte.

INDSIGTER FRA FELTEN

En præsentation af indsigter fra feltbesøg

Indsigter

Indsigter fra felten: Hovedpointer

#1 KUNSTEN AT VEDLIGEHOLDE ET FÆLLESSKAB

- I seniorbofællesskabet opbygger beboerne nære relationer til hinanden under byggeprocessen, hvilket kan ekskludere 'nye' beboere
- De sociale relationer opstår omkring planlagte aktiviteter, men også fordi man deler en hverdag med hinanden
- Beboerne vil meget gerne hjælpe og støtte hinanden, men er meget opmærksomme på ikke at varetage egentlige plejeopgaver.

#2 FYSISK NÆRHED OG PRIVATSSFÆRER

- Den fysiske opbygning af seniorbofællesskabet har betydning for de sociale relationer mellem beboerne
- Muligheden for at bevare privatlivet og de private relationer uden for seniorbofællesskabet er også vigtig
- Det er en udfordring at gå fra 'eget til fælles' og acceptere, at beslutninger skal træffes i fællesskab.

#3 DELTAGELSE I FÆLLESSKABET OG SENIORBOFÆLLESSKABETS UDVIKLING

- Et seniorbofællesskab giver øget livskvalitet for dem i fællesskabet, men ikke alle får muligheden for at indgå i et fællesskab
- Der er en forskel i vigtigheden af at have anvisningsretten mellem "Bottom-up" og "Top-down" seniorbofællesskaberne
- De lange ventelister er et udtryk for stor efterspørgsel, men er også en udfordring i takt med, at folk lever længere og bliver boende.

#4 SENIORBOFÆLLESSKABET OG DETS LOKALMILJØ

- Seniorbofællesskabets placering og lokalmiljø har betydning for hvordan bofællesskabet operer internt, samt hvilke behov beboerne har
- Forholdet mellem seniorbofællesskab og boligforening kan betyde at seniorbofællesskabet får nye input
- Det er forskelligt i hvor høj grad seniorbofællesskaberne henter folk ind udefra for at hjælpe til .

Indsigter

#1 Kunsten at vedligeholde et fællesskab

• Fællesskabet før det fysiske

I Bottom-up seniorbofællesskaberne har beboerne en relation til hinanden, inden de flytter ind, så fællesskabet er etableret inden seniorbofællesskabet bliver bygget. Dette er en styrke, når seniorbofællesskabets udvalg, vedtægter og aktiviteter skal fastlægges, men kan være en udfordring for nye beboere, der flytter ind i seniorbofællesskabet. De oplever, at det kan være svært at blive en del af fællesskabet og have indflydelse på beslutningerne og de allerede fastlagte udvalg, vedtægter og aktiviteter.

• Fællesskabet efter det fysiske

Beboere i Top-down seniorbofællesskaber oplever, at det er svært at forestille sig fællesskabet, før man møder de andre og får en fornemmelse af at have noget til fælles mentalt som praktisk. De oplever, at fællesskabet opstår, når de fysiske rammer får beboerne til at interagere med hinanden og udvalg og bestyrelser bliver etableret, fordi der opstår et ønske om, at skabe et fællesskab sammen.

"Der er jo ting, som vi ikke kan snakke om, fordi vi er blevet enige om det for syv år siden. Det er nødvendigt, at der sker en udvikling, når der flytter andre ind, men det er en balancegang."

Ulrik, 66 år, 3 år i seniorbofællesskab

"Boligen kan man forholde sig til. Når man ikke har mødt de andre, kan man jo ikke forestille sig det her fællesskab."

Jesper, 75 år, 13 år i seniorbofællesskab

Indsigter

#1 Kunsten at vedligeholde et fællesskab

- **De sociale relationer opstår i dagligdagen**
De mange fællesaktiviteter, fester og udflugter er positive for fællesskabet, men den egentlig følelse af samhørighed og styrkelse af de sociale relationer opstår typisk uformelt i dagligdagen, hvor man får en snak ved postkassen i fælleshuset eller der skal ordnes praktisk opgaver. Den daglige sociale omgang betyder, at beboerne føler sig meget tæt forbundet til hinanden
- **Beboerne vil ikke varetage plejeydelser**
Særligt i de almene seniorbofællesskaber er beboerne opmærksomme på, at man fra kommunens side ser en gevinst ved seniorbofællesskaber, da det øger de ældres livskvalitet og levetid. Derfor frygter beboerne, at seniorbofællesskaber vil blive brugt på en måde, hvor svage ældre placeres, så naboerne kan varetage opgaver, som egentlig er forbeholdt plejepersonalet. Beboerne er imod dette, da de føler, at det placerer et for stort ansvar hos dem. De sætter pris på, at forpligtigelsen overfor hinanden i fællesskabet er frivillig og ikke et "tvungent" ansvar.

"Det var en stor del af det at blive rask efter min kræftsygdom, at de alle sammen kom forbi og besøgte mig de første 14 dage. At man kan være noget for hinanden."

Lone, 60 år, 2 år i seniorbofællesskab

"Vi møder jo ofte hinanden ved postkasserne og siger hej, det er det vigtigste for følelsen af, ikke at være alene. Man ser hinanden her."

Hans, 71 år, 13 år i bofællesskab

Indsigter

#2 Fysisk nærhed og privatsfærer

- **Den fysiske udformning præger fællesskabet**

I seniorbofællesskaber, hvor beboerne let kan se ind til hinanden og hvor fælleshuset og fællesfaciliteterne er placeret centralt, er nærheden mellem beboerne tættere end i seniorbofællesskaber, hvor fællesfaciliteterne er placeret i en ende af bofællesskabet. Når boligerne peger ind imod et centralt fællesområde giver det beboerne bedre mulighed for at tjekke op på hinanden og vinke til hinanden, hvilket styrker relationen

- **Privatlivet skal bevares**

Selvom beboerne er glade for at dele fællesfaciliteter, udtrykker de fleste også et ønske om fortsat at have private faciliteter, da dette er med til at værne om privatlivet. Samtidig har beboerne et behov for at kunne trække sig tilbage, hvis man nogle dage ikke kan overskue at tage del i fællesskabet. Meget af dette ligger i det kulturelle mindset og de sociale uskrevne regler beboerne imellem, hvor man lærer at respektere grænsen mellem privat og fælles.

"Vi har hvert vores gamle liv, som vi gerne vil pleje og holde for os selv. Derfor vil vi både have den private og fællesterrassen."

Tove, 71 år, 2 år i seniorbofællesskab

"Man bliver god til at kigge ligeud, når man går på gangene. På den måde giver man hinanden privatliv, selvom vi er tætte"

Henning, 68 år, 7 år i seniorbofællesskab

Indsigter

#2 Fysisk nærhed og privatsfærer

- **En udfordring at gå fra eget til fælles**
Særligt for de beboere, som tidligere har boet i private boliger, er det en udfordring at gå fra et parcelhus, hvor man selv kan bestemme alt, til et seniorbofællesskab, hvor man ikke selv kan beslutte, hvordan, der skal plantes i haven eller hvordan huset kan udsmykkes og indrettes. I fællesskabet skal man vænne sig til, at alt skal diskuteres på fællesmøder, men det er ligeledes denne daglige drift, som giver energi til fællesskabet og bidrager til, at beboerne kan føle ejerskab over seniorbofællesskabet
- **Balancen mellem et privat og fælles liv**
Flere af beboerne har venner og familie i lokalmiljøet omkring seniorbofællesskabet, fordi beboerne ofte vælger et seniorbofællesskab, der er placeret tæt på deres omgangskreds. Det er forskelligt fra beboer til beboer, om de ønsker at introducere familie og venner til resten af bofællesskabet. På den måde kan der opstå en interessekonflikt hvis bofællesskabet, og dets boliger, primært, er indrettet til at understøtte fælles aktiviteter.

"Hvis man har været vant til at eje sin egen bolig, så kræver det meget at vænne sig til at komme ind i et fællesskab."

Claus, 70 år, 2 år i seniorbofællesskab

"Man ville blive mere isoleret i sit hjem, hvis man altid ringede efter andre til at ordne dit, dut og dat."

Grethe, 71 år, 8 år i seniorbofællesskab

Indsigter

#3 Deltagelse i fællesskabet og seniorbofællesskabets udvikling

- **De sociale vælges til**

Beboere i Bottom-up seniorbofællesskaber har ofte anvisningsretten. Det betyder, at ofte vælges de socialt stærke og udadvendte beboere til, mens de mere indadvendte beboere fravælges. Derfor mister man i bofællesskaberne den dynamik, der kan ligge i at have forskellige typer af mennesker i et fællesskab. I beslutningsprocessen omkring nye beboere vægtes det eksempelvis højt, at beboerne kommer og deltager regelmæssigt i fællesspisninger forud for indflytning

- **Et fællesskab, der opstår sammen**

Blandt Bottom-up seniorbofællesskaber eksisterer en overbevisning om, at deres fællesskab kommer i fare, hvis beboerne ikke selv har anvisningsretten. Top-down fællesskabet har modsat en oplevelse af, at fællesskabet opstår lige meget hvilken sammenhæng af beboere, der flytter ind, så længe at de fysiske rammer giver anledning til, at et fællesskab kan opstå, eks. med en fælles café.

"Det fungerer meget godt, at vi er mere eller mindre af samme sociale stand og har samme arbejdsområde. Det betyder meget for fællesskabet, at vi er ret ens."

Lis, 60 år, 2 år i seniorbofællesskab

"Fællesskabet kommer ud af, hvordan bofællesskabet fysisk er bygget."

Johan, 65 år, 4 år i seniorbofællesskab

Indsigter

#3 Deltagelse i fællesskabet og seniorbofællesskabets udvikling

- **Længere levetid giver lange ventelister**

Det kan ofte være et problem at etablere et seniorbofællesskab med en diverst aldersgruppe, hvilket kan blive en udfordring for bofællesskaberne om 10-15 år, hvor beboerne når en alder, hvor de kan have svært ved at videreføre aktiviteter, udvalg og bestyrelser i seniorbofællesskabet. Problemet opstår fordi de fleste beboere bliver boende i mange år og seniorbofællesskabet har derfor en lang ventelisten. Beboerne selv sætter ligeledes pris på at der ikke er en for stor difference i alder, da de mener at beboernes interesser kan være for forskellige hvis beboernes aldre er for langt fra hinanden.

- **Videreførelse af bofællesskabet ind i fremtiden**

Hvis nye og yngre beboere ikke flytter ind i seniorbofællesskabet skabes der ikke et naturligt flow i opretholdelsen af de aktiviteter, udvalg og bestyrelser som seniorbofællesskabet har grundlagt. På den måde, kan bofællesskabet risikere at skulle genfinde kernen hvert 10-15 år med en ny gruppe.

"Man skal typisk skrive sig op, når man er 55 år, men mennesker på den alder er slet ikke klar til det."

Henning, 72 år, 2 år i seniorbofællesskab

"Det risikerer at blive et problem, når alle drætter af pinden samtidigt."

Astrid, 65 år, 2 år i seniorbofællesskab

Indsigter

#4 SENIORBOFÆLLESSKABET OG DETS LOKALMILJØ

- **Når seniorbofællesskabet rækker ud**

Flere af beboerne i seniorbofællesskaberne viser interesse for at hjælpe til på det lokale plejehjem, men det er vekslende om beboerne lykkes i at få skabt kontakt mellem seniorbofællesskabet og plejehjemmet. Et par af beboerne har etableret en cykel gruppe, som cykler ud til et lokalt plejehjem for at cykle en tur med beboerne, hvorimod andre har forsøgt at etablere en aftale om at gå ture med beboerne, men ikke har lykket sig med det

- **Et seniorbofællesskab i byen**

Der er forskel på, om seniorbofællesskaberne mener, at det har værdi med services som massør eller frisør etableret i seniorbofællesskabet. For beboere, der bor i byen, har bylivet stor betydning, hvorimod seniorbofællesskabet placeret med afstand til byen ser en fordel i at have faciliteter tilgængelig på stedet og det lukker sig i højere grad om sig selv. På den måde eksisterer der en relation mellem beboernes valg af seniorbofællesskab og dets placering.

"Vi var tre der cyklede sammen og så en dag besluttede vi os for at cykle op til plejehjemmet og høre om vi kunne give nogen en tur."

Bertil, 66 år, 7 år i seniorbofællesskab

"I starten var der snak om at vi skulle have frisør, massør og supermarked. Men i dag får vi eksempelvis leveret varerne direkte af en leverandør."

Clara, 65 år, 5 år i seniorbofællesskaber

Indsigter

#4 SENIORBOFÆLLESSKABET OG DETS LOKALMILJØ

- **En Storebror og en Lillebror**

I Top-down seniorbofællesskab kan forholdet mellem seniorbofællesskabet og boligforeningen opleves som "lillebror" og "storebror". Forholdet er velfungerende og ses som nødvendigt for seniorbofællesskabet. Der sættes særligt pris på, at der er en udefrakommende part, som kan byde ind med idéer, til hvordan seniorbofællesskabet kan udvikle sig

- **Regelmæssige input fra boligforeningen**

I Top-down seniorbofællesskab ses det som vigtigt, at beboerne selv kan styre bofællesskabet med udvalg og bestyrelser, men det opleves ligeledes værdifuldt at få input udefra. Fx i form af en "inspektør", der løbende besøger bofællesskabet til hjælp, kontrol og sparring. Derudover har seniorbofællesskabet en bestyrelse, der håndterer alle forbedringer af bygningen og der er hyret en servicemedarbejder til at varetage alsidige opgaver som reparationer til at huske på fødselsdage.

"Man skal have et tæt samarbejde mellem bestyrelse og boligforeningen, så det ikke bare er os lejere. Vi er begrænset i hvad vi kan tænke af innovative tanker. Og så skal man ikke være bange for at hive eksterne eksperter ind."

Johan, 65 år, 4 år i seniorbofællesskab

"Vores servicemedarbejder skal kunne håndtere alt som at reparerer toiletet og snakke med Fru Hansen. Det er en meget alsidig og vigtig funktion og vi bruger ham meget."

Clara, 66 år, 5 år i seniorbofællesskab

FREMTIDENS SENIORBOFÆLLESSKABER

Anbefalinger til fremtidens seniorbofællesskaber på baggrund af indsigter og analyse

Anbefalinger

Seks anbefalinger til det videre arbejde med fremtidens seniorbofællesskaber

SKAB KOBLINGER OG SAMARBEJDE MED AKTØRER I LOKALMILJØET

SKAB 'LOMMER' TIL SPONTANE OG UFORMELLE MØDER

SØRG FOR FÆLLESSKABER TILGÆNGELIGE FOR ALLE

STØT OP OM FÆLLESSKABET ALLEREDE INDEN BYGGERIET STÅR KLAR

INDDRAG EKSPERTER I BYGGEPROCESSEN

ETABLÉR JÆVNLIG KONTAKT MED EN SPARRINGSPARTNER

SKAB KOBLINGER OG SAMARBEJDE MED AKTØRER I LOKALMILJØET

ANBEFALING

- Seniorbofællesskabets beboere har mange ressourcer, som de kaster ind i seniorbofællesskabet. Disse kan bruges aktivt i et samarbejde mellem seniorbofællesskabet og nærliggende plejecentre, hvor beboerne eksempelvis kan cykle ture med ældre på plejecentrene
- Ved at placere seniorbofællesskaber nær et plejecentre skabes der mulighed for, at tidligere beboere fortsat kan være tilknyttede seniorbofællesskabet. Hvis et ægtepar eksempelvis kommer i den situation at den ene part må flytte på plejehjem, kan ægteparret stadig forblive geografisk tæt på hinanden.

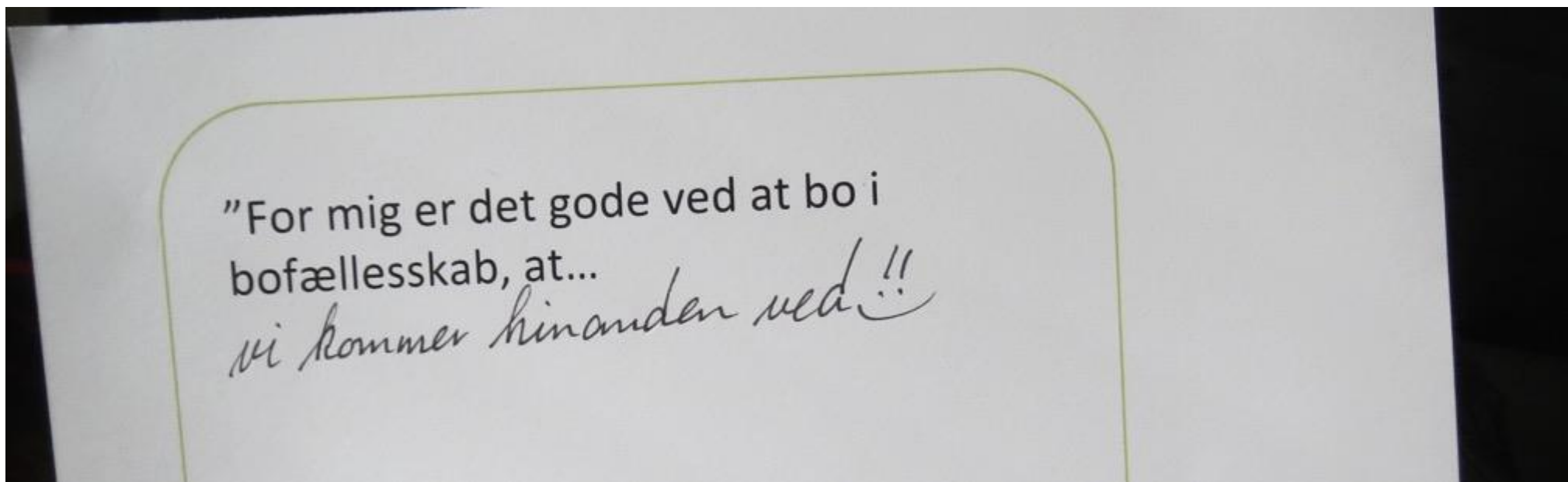
SKAB 'LOMMER' TIL SPONTANE OG UFORMELLE MØDER

ANBEFALING

- Sørg for at seniorbofællesskabets arealer rummer hvilepladser og små lommer, hvor beboerne kan sidde og møde hinanden uformelt – både ude og inde
- Giv beboerne mulighed for at sætte deres eget præg på de sociale lommer, hvilket skaber personlighed og ejerskab
- De sociale lommer kan også være med til at sikre, at der skabes flow i det sociale samvær i seniorbofællesskabet. Dette sker ved, at private aktiviteter som fx morgenkaffen, læsning af bøger og ophængning af vasketøj foregår i fællesarealerne, fremfor i de private sfærer.

★ SØRG FOR FÆLLESSKABER TILGÆNGELIGE FOR ALLE

ANBEFALING

- Skal seniorbofællesskaber være tilgængelige for alle, kræver det fokus på større spredning i beboertyper. Beboerne vælger i dag typisk de ansøgere, som er udadvendte og fravælger dem, som ikke direkte bidrager til fællesskabet. Den Tryghedssøgende beboertype får derfor sjældent plads, men vil have stor gavn af fællesskabets tryghed
- Der kan skabes seniorbofællesskaber med blik for social ansvarlighed, hvor det ligger i fællesskabets DNA, at der skal være plads til alle beboertyper – også de som ikke tydeligt bidrager til fællesskabet
- Alternativt kan der udvikles bofællesskaber med særlige profiler, fx interesse- og behovsfællesskaber.

★ STØT OP OM FÆLLESSKABET ALLEREDE INDEN BYGGERIET STÅR KLAR

ANBEFALING

- Et fysisk rum er ikke alene lig fællesskab. Derfor bør der være fokus på, hvordan fællesskabet faciliteres og opbygges, allerede inden byggeriet står klar
- Beboerne skal have mulighed for at møde hinanden, inden de flytter ind, da dette er med til at øge samhørigheden og fællesskabet
- Bjarke Oxlunds studie af hollandske bofællesskaber viser, at det er vigtigt at kunne hente hjælp udefra for at starte et bofællesskab op. Derfor skal organisatorisk, arkitektonisk og social støtte skal være til rådighed for at sikre en bæredygtig dynamik
- Rådgivning kan støtte beboerne fx i forbindelse med generationsskift og fornyelse af fællesskabet.

★ INDDRAG EKSPERTER I BYGGERIET

ANBEFALING

- Seniorbofællesskabet skal indrettes til aktive og ikke-aktive seniorer. De private boliger skal være fleksible, så beboeren kan indrette boligen med fx håndtag og handicapbruser – og at det kan fjernes igen
- Ved at inddrage fx ergoterapeuter, eksperter i lyd, neurodesign mv, kan bofællesskabernes fysiske ramme tilpasses seniorennes behov konkret
- Fælleshuset skal både imødekomme aktive seniorer, der har lyst til at danne interessegrupper, samt beboere der ikke har behov for at dyrke hobbyer, men i højere grad sætter pris på uformelle sociale møder. Derudover skal der være plads til fødselsdage og fester for at styrke fællesskabet.

★ ETABLER JÆVLIG KONTAKT MED EN SPARRINGSPARTNER

ANBEFALING

- Sørg for, at beboerne selv kan skabe noget ved at give plads til, at seniorbofællesskabets fysiske udformning kan udvikle sig. Beboerne italesætter, at det giver værdi og energi til fællesskabet, når beboerne sammen skal tage beslutninger om eksempelvis havens indretning, interne udvalg eller indretning af et af fælleslokalerne
- Der bør være kontakt mellem seniorbofællesskabet og boligforeningen i form af en "inspektør", der regelmæssigt kommer på besøg, som kan agere som sparringspartner. Sparringspartneren skal vejlede det nye fællesskab i at starte udvalg, og skal give det etablerede fællesskab input til nye idéer, der kan puste frisk luft i seniorbofællesskabet.

A framed sign with a dark background and a light-colored border. The sign is leaning against a wooden window frame. The text on the sign is written in a light, serif font. The background of the image shows a window with a view of a green lawn and a building.

Young at heart. Slightly
older in other places.

Antropologerne

forståelse & forandring

FOR MERE INFORMATION – KONTAKT ANTROPOLOGERNE

www.antropologerne.com | info@antropologerne.com | +45 8813 2000 | Kompagnistræde 16, 2. sal | DK-1208 København K